

HERØY SOM INTEGRERINGSARENA

**Sluttrapport fra følgeforskning knyttet til prosjektet
«Integrering og inkludering av tilflyttere i Herøy»**

Marit Aure, Anniken Førde, Tone Magnussen
Norut Tromsø
2015

Rapport 10/2015
ISBN 978-82-7492-302-7
ISSN 1890-5226

Prosjektnavn Integrering og inkludering av innvandrere i Herøy		Prosjektnr
Oppdragsgiver(e) Herøy Kommune		Oppdragsgivers ref Marit Aure
Rapportnr 10/2015	Dokumenttype Arbeidsrapport	Status Åpen
ISSN 1890-5226	ISBN 978-82-7492-302-7	Ant sider 19
Prosjektleder Marit Aure	Signatur	Dato 4. mai 2015
Forfatter (e) Marit Aure, Anniken Førde, Tone Magnussen		
Tittel Herøy som integreringsarena		
<p>Resymé</p> <p>Følgeforskningen har vist at prosjektet «Integrering og inkludering av tilflyttere i Herøy» har lyktes i å få mange til å bosette seg. Her har individuell rådgiving, hjelp til bosetting, språkopplæring og omdømmearbeid vært viktig. Prosjektet bidrar til integrering på mange områder ved at de har skapt nye møteplasser og arenaer, og de bidrar til språkopplæring som er et kritisk punkt i integreringsarbeidet. Tydelig satsing på prosjektet med ansettelse av egen prosjektleder, samt sterkt og brei forankring i kommunens organisasjon har vært viktig.</p> <p>Prosjektet har hatt et bredt anlagt perspektiv på integrering. Vi peker på at det å forstå kompleksiteten i lokalsamfunnet som integreringsarena krever forståelse for mangfoldet av livet som utfolder seg der. Ved å se på steder som sammenvevde møtesteder, som en «verden av verdener» som griper inn i hverandre, har vi vært opptatt av de behovene som finner sammen, og ikke finner sammen, i livet på stedet. Gjennom å gi et innblikk i noen av de prosessene som fører til ulike møter og ikke-møter i Herøy, har vi illustrert hvordan mobilitet bidrar til steders flyktighet gjennom nye og delvis skjøre forbindelser. Arbeidsmigranter kan bidra til å «redde» samfunn som Herøy ved å sørge for en positiv befolkningsutvikling og dermed sikre grunnlaget for nødvendige offentlige og private tjenester. De bidrar også til å endre dem. I mange tilfeller har arbeidsmigrantene få muligheter til å knytte seg til steder og bidra til det sosiale livet gjennom aktiviteter og samhandling med andre folk som bor der.</p> <p>Prosjektet har søkt å møte mangfoldet av utfordringer gjennom en rekke ulike tiltak. Det er viktig og nødvendig. Integreringsarbeidet møter likevel mange utfordringer. Ikke alle forsøk på skape møtesteder resulterer i gode møter. Disse utfordringene har ført til mye læring og justering av prosjektets arbeidsmåter og tiltak, og fremhever kompleksiteten i integreringsarbeidet.</p>		
Emneord Integrering, inkludering, arbeidsinnvandring, møtesteder, møter		
Noter		
Postadresse: Norut Tromsø Postboks 6434 Forskningsparken, 9294 Tromsø Telefon: 77 62 94 00 Telefaks: 77 62 94 01 E-post: post@norut.no		

FORORD

Denne sluttrapporten oppsummerer følgeforskningen knyttet til prosjektet «Integrering og inkludering av tilflyttere i Herøy». Følgeforskningen har foregått i tidsrommet 2011–2014, og har tatt utgangspunkt i følgende overordna spørsmål:

- I hvor stor grad oppnår prosjektet sine egne mål?
- På hvilken måte bidrar delprosjektene til å nå hovedmålet?
- Under hvilke organisatoriske, sosiale og kulturelle betingelser oppnår prosjektet sine mål?
- Hvordan påvirkes Herøy av disse nye prosessene?

I vår tilnærming til spørsmålene har vi vært opptatt av møter og møtesteder i lokalsamfunnet. Vi presenterer noen møter og viser på den måten noen av de utfordringene en står ovenfor i arbeidet med å skape slike møtesteder.

Herøy kommune har vært oppdragsgiver for følgeforskningen.

Forsidefoto: Anniken Førde

Marit Aure, Norut Tromsø, Anniken Førde, UiT Norges arktiske universitet og Tone Magnussen, Nordlandsforskning takker for oppdraget.

Tromsø, mai 2015

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	II
1 INNLEDNING	1
2 STED SOM SAMMENVEVDE MØTESTEDER	3
3 METODE	5
4 NYE OG ETABLERTE MØTESTEDER	6
4.1 Rundt lunsjbordet på fabrikken	6
4.2 Innflytterdag og tilflytterfest	7
4.3 På babyklubb	9
4.4 Møtestedet	11
5 FORHOLDET MELLOM SOSIAL OG ØKONOMISK INTEGRERING ...	13
6 AVSLUTNING: Å SKAPE STABILITET GJENNOM MOBILITET.....	15
REFERANSER	17
VEDLEGG: FORMIDLING OG AKTIVITET 2014.....	19

1 INNLEDNING

Under tittelen «Det nye bygdefolket» blir utenlandske arbeidsinnvandrere i kystkommunen Herøy i Nordland presentert som de som holder liv i distriktssamfunnet (A-magasinet 17.03.2012). Som så mange andre norske distriktskommuner, har Herøy over mange år opplevd nedgang i folketallet. Dette har nå snudd og kommunen har hatt en aktiv strategi for å bosette arbeidsinnvandrere. I artikkelen i A-magasinet kan vi også lese at 118 norske kommuner ville hatt nedgang i folketallet uten innvandring. Utlendingene omtales som den nye distriktpolitikken. Herøy kommune hadde i 2011 for første gang på mange år en økning i folketallet. Mange av de nye innbyggerne er arbeidsinnvandrere fra østeuropeiske land som arbeider i fiskeindustrien, og mange av dem var midlertidige arbeidsinnvandrere som Herøy kommune har arbeidet aktivt med å få til å bli innbyggere i Herøy.

Herøy kommune har drevet et utstrakt arbeid for å rekruttere og integrere nye tilflyttere, med spesielt fokus på å få utenlandske arbeidsinnvandrere til å bosette seg. I 2011 vedtok de en egen kommunedelplan for økt bosetting. Her satte kommunen seg ambisiøse mål om å bli ledende i landet på integrering og inkludering. Som en del av dette arbeidet ble det opprettet et eget prosjekt, «Integrering og inkludering av innflyttere i Herøy»¹. Målet for prosjektet er å stoppe den negative befolkningsutviklingen og få vekst i folketallet i kommunen. Mange tiltak er satt i verk, som etablering av innvandrerkontor, norskopplæring, velkomstpakke, innflytterdag, boligbyggerkurs og aktivitetshuset Møtestedet. Det ble ansatt en norsk prosjektleder, som selv hadde arbeidserfaring fra Øst-Europa, og satt ned ei styringsgruppe med brei lokal representasjon. Underveis har prosjektet knyttet til seg andre samarbeidspartnere, som Husbanken, og med støtte fra fylkeskommunen har det vært drevet et karrieresenter. Hovedfokuset i prosjektet har vært å gi tilflyttere en varm velkomst. Kommunikasjon, både til (potensielle) tilflyttere og en lokal og nasjonal offentlighet, har også vært høyt prioritert. Lokalavisa Herøyfjæringen har vært brukt aktivt for å formidle prosjektets mål og arbeid.

I følgeforskningen har vi vært opptatt av å forstå prosessene og mekanismene som finner sted underveis i prosjektarbeidet. I dette inngår å forstå konteksten, altså samfunnet Herøy, der dette inkluderingsarbeidet finner sted. Vårt mål er å kunne si hvilke tiltak som kan fungere under ulike lokale og konkrete betingelser, samt beskrive innholdet i og organisering av prosjektarbeidet. Konteksten, altså Herøysamfunnet, er også viktig fordi vi har vært opptatt av hva som skjer i samfunnet når nye innbyggere med annen kulturell bakgrunn bosetter seg. Videre har vi fokusert på den eksplisitte

---

¹ Prosjektet var en del av LUK-satsingen i Nordland fylkeskommune. I tillegg har de hatt finansiering fra KRDs Bolyst-satsing. Følgeforskningen er finansiert av Nordland fylkeskommunes tilskudd til Bolyst-prosjektet.

sammenhengen mellom tiltak og oppnådde resultat. Aure et al (2011a) påpeker at det er stor mangel på kunnskap om nettopp dette: Er det de iverksatte tiltakene som bidrar til for eksempel tilflytting eller etablering eller er det andre forhold? Videre etterspørres forståelse av *hva* det er ved de konkrete metodene og tiltakene som faktisk virker – og *hvordan* dette fungerer.

Et forskerteam bestående av førsteamanuensis Anniken Førde (UiT Norges arktiske universitet), seniorforsker Tone Magnussen (Nordlandsforskning) og prosjektleder og seniorforsker Marit Aure (Norut Tromsø) har fulgt prosjektet siden 2011. I denne sluttrapporten gir vi et innblikk i integreringsarbeidet i Herøy. Erfaringene våre er at også suksess-eksempler som Herøy støter på en rekke utfordringer. I denne rapporten vil vi derfor spesielt diskutere paradokset ved å skulle skape stabilitet i lokalsamfunnet gjennom å få utenlandske arbeidsinnvandrere til å bosette seg fast, og dermed «fryse sin mobilitet» i Herøy. Videre er vi opptatt av hvordan en kan få til sosial integrering i en situasjon hvor de nytilflyttede i hovedsak kommer for å jobbe i fiskeindustrien, som er prega av sterk segregering på arbeidsplassen.

I denne sluttrapporten diskuterer vi først og fremst noen faglige problemstillinger rundt det å drive rekruttering og integreringsarbeid i en distriktskommune som Herøy. Vi begynner med å gjøre rede for hvordan vi tenker teoretisk om lokalsamfunn og samhandling gjennom å forstå steder som møtesteder, og redegjør videre for metodisk tilnærminger. Deretter presenterer vi eksempler på nye og etablerte møtesteder på Herøy, og diskuterer hvor egnet disse er som arenaer for integrering. Videre diskuterer vi forholdet mellom økonomisk og sosial integrering. Til slutt drøftes måloppnåelse og hvilke utfordringer prosjektet møter i arbeidet med å skape stabilitet i lokalsamfunnet gjennom å satse på integrering av arbeidsinnvandrere.

2 STED SOM SAMMENVEVDE MØTESTEDER

Lokalsamfunnet, sier filosofen Jakob Meløe, må forstås som en verden av verdener som er filtret inn i hverandre. Ett sted kan romme flere steder – steder å være på, komme til, forlate eller komme tilbake til. Disse stedene griper inn i våre erfaringer og setter sitt preg på oss (Meløe 2011). Stedet «er et sted i kraft av at det ivaretar oss og dermed gir oss mulighet til å utfolde oss og leve godt, på kort eller lang sikt» sier Anniken Greve (2015:17). Hun argumenterer for at steder snakker om, og kommer til syne som svar på våre basale behov – som mat, ly, kjærlighet, fellesskap, og praktisk og intellektuell utfoldelse. Disse behovene finner sammen i livet på stedet. Våre behov knytter oss dermed til omgivelsene, men gjør oss også utsatte og sårbare for omgivelsenes kvaliteter. Vår stedsskapende evne, sier Greve, handler om å lete til en finner det en trenger, eller selv skape det en trenger. En kan ikke heve seg over betingelsene, men må skape noe av det skapte som allerede finnes. Som Greve er vi opptatt av hvordan denne kreative tilpasningen også er en forvaltning av sårbarhet.

Mye nyere forskning på lokale samfunn, eller steder, er inspirert av Doreen Masseys relasjonelle stedsbegrep (Massey 2005). Steder forstås som komplekse, dynamiske og flytende, produsert av det mangfold av relasjoner som finner sted. I dette følgeforskningsprosjektet bygger vi på et slikt perspektiv, som vektlegger det sammenkastede ved steder, hvor steder forstås som møtesteder av materielle, sosiale og kulturelle relasjoner som strekker seg langt ut over det lokale (Massey 2005). Mobilitet og det flerkulturelle ses som sentrale elementer i stedlige praksiser, og bidrar til stedets flyktighet. Vi er opptatt av lokale samfunn som inkluderingsarena: som en «verden av verdener» som griper inn i hverandre og er preget av ulike relasjoner og sammenvevinger. Vi er opptatt av de behovene som finner sammen og ikke finner sammen, i livet på stedet, med fokus på de kreative tilpasningene som gjøres og sårbarheten og håpet som forvaltes. Vi har valgt å se Herøys møtesteder som sammensatte og sammenvevde, men også adskilte, og se på hvordan økt arbeidsinnvandring bidrar til nye at stedet «gjøres» på nye måter.

En studie av arbeidsinnvandrere i møte med ulike lokale omgivelser leder lett tanken til en studie av minoriteters møte med majoriteten. Vi understreker at heller ikke minoritet og majoritet kan forstås som stabile størrelser og maktrelasjoner. Minoritet blir ofte forstått som en særegen gruppe, som er i mindretall og maktmessig underlegen. En slik forståelse kan føre til «essensialisering»; minoriteter fastholdes som stabile størrelser – som grupper med iboende kjennetegn (Gullestad 2002, 2006). I et relasjonelt og performativt perspektiv flyttes fokus fra egenskap til interaksjon. Berg, Flemmen og Gullikstad (2010) argumenterer derfor for at vi må vise hvordan minoriteter – og majoriteter – *gjøres*; hvordan de blir til gjennom prosesser som inkluderer og ekskluderer og dermed skapes – de er ikke definert på forhånd. Andenæs (2010) viser hvordan majoriteten og minoriteten kan ha ulike perspektiver på integrering. Det fordrer kompleksitets- og sensitivitetssøkende innganger, som tar

høyde for at ulike kategorier som skaper forskjeller og hierarkier, men også deltagelse og fellesskap, virker sammen. Ved å gå inn i ulike møter – og studere hvorfor møter ikke oppstår – i Herøy, kan vi komme få økt forståelse for betingelsene for integreringsarbeid.

3 METODE

Vår følgeforskning i Herøy har i første rekke vært basert på kvalitative metoder for å få grep om pågående integreringsprosesser. Vi har vært særskilt opptatt av samhandling og relasjoner mellom arbeidsinnvandrere og andre innbyggere.

Vi har fulgt prosjektet «Inkludering og integrering av tilflyttere til Herøy» siden starten, deltatt i og gjort observasjoner i prosjektets styringsgruppe, og hatt dialoger med prosjektleder og leder i styringsgruppen. Forskergruppen har gjort to korte men bredt anlagte feltarbeid i kommunen i mars 2012 og november 2013. Vi har intervjuet en rekke aktører som har vært involvert i prosjektene og tiltakene: prosjektleder, styret, politisk og administrativ ledelse i kommunen, arbeidsinnvandrere, representanter fra lokalt næringsliv, inkludert den viktige arbeidsgiveren Marine Harvest, leder i bemanningsbyrået, ansatte i helse og omsorgssektoren, skole og barnehage, lokalavisa Herøyfjordingen, det lokale museet, leder for aktivitetshuset «Møtestedet» og andre innbyggere. Til sammen har vi intervjuet ca. 40 innbyggere. Intervjuene har fokusert på Herøy som bosted for nye og etablerte innbyggere, samt hvordan stedet er i endring. I intervju med arbeidsmigranter og andre tilflyttere har vi fokusert på deres migrasjonshistorier, hvordan og hvorfor de kom til Herøy, hvor de møtes og hvordan de ser sine fremtidige liv. Spesiell oppmerksomhet har vært rettet mot møtepunkter mellom nye og etablerte innbyggere. I tillegg til intervjuer har vi gjort dokumentstudier. Vi har også arrangert en kafédialog i samarbeid med «Møtestedet», hvor innbyggere ble invitert til å diskutere muligheter og utfordringer knyttet til integrasjon og inkludering i «det nye Herøy» (se mer om dette i årsrapport 2013 for forskningsprosjektet). Om lag 25 personer deltok på dette.

Fra kommunen har vi fått tilgang på en rekke demografiske data fra Herøy og kommunene rundt. Disse har vi analysert og brukt først og fremst som en bakgrunn for analyser av møter, integreringsprosesser og mekanismer i samfunnet. (De kvantitative dataene er beskrevet i årsrapport for 2012).

Vår tilnærming til integrering og inkludering i denne rapporten er altså å se på de møter som utfolder seg i lokalsamfunnet. Inspirert av en forståelse av sted som sammenvevde møtesteder, studerer vi ulike arenaer og utforske de møter, men også ikke-møter, som finner sted. Gjennom analyse av de komplekse prosessene som foregår i slike møter (og ikke-møter) diskuterer vi utfordringene knyttet til integreringsarbeid, og viser noen av dilemmaene ved å se på arbeidsinnvandring som redninga for bygdesamfunn som Herøy.

4 NYE OG ETABLERTE MØTESTEDER

Vi er opptatt av lokalsamfunnet som integreringsarena. I dette kapittelet vil vi beskrive noen lokale arenaer som vi mener er sentrale for å forstå kompleksiteten i inkluderings- og integreringsprosesser. Det finnes mange sosiale institusjoner og arenaer på Herøy: formelle institusjoner som skole, arbeidsplasser, barnehage, og en rekke uformelle institusjoner som frivillige lag, kaféer og butikker. Vi har valgt arenaer som representerer ulike livsområder og starter med arbeidsstedet: Marine Harvest er den første arenaen mange av arbeidsmigrantene møter. Arbeid er hovedårsaken til at mange har kommet til Herøy og arbeidsstedet ses ofte som en viktig integreringsarena, med mulighet for å bli kjent med kollegaer, arbeidslivets organisering og ikke minst språk. Deretter ser vi på innflytterdagen og tilflyttingsfesten, åpne arrangement hvor målet er å vise nye herøyfjerdinger hva som finnes av muligheter i kommunen. Dette er blant prosjektets mange tiltak for å skape nye møtesteder mellom tilflyttere og fastboende. Videre skal vi være med på babyklubb, en arena for unge mødre og deres barn – initiert av helsesøster. Babyklubber er en lang og sterk sosial institusjon på Herøy, hvor nybakte foreldre knytter nettverk som ofte blir langvarige. I en situasjon med stadig flere nye foreldre fra utlandet, har helsesøster forsøkt å åpne disse nettverkene også for dem. Til slutt går vi inn i Møtestedet, et aktivitetshus med mange formål: å være et møtested mellom lokalbefolkning og tilflyttere, møtested for ungdom og et sted å drive norskopplæring. Møtestedet er lokalisert i kommunens gamle barnehage, og er utviklet og organisert gjennom prosjektet «Integrering og inkludering av tilflyttere i Herøy». Vi studerer disse nye og etablerte arenaene i lokalsamfunnet, og ser på hvordan de er organisert og hvordan de oppleves av ulikt situerte aktører. På denne måten ønsker vi å belyse vilkårene for at møter og ikke-møter oppstår.

4.1 Rundt lunsjbordet på fabrikken

Rundt lunsjbordene i kantina hos Marine Harvest finner vi arbeidere av ulike nasjonaliteter. Noen sitter sammen med sine landsmenn, andre sitter i blanda grupper, slik vi kjenner det fra andre studier fra fiskerinæringa (Gerrard 1975, Rogstad 2001, Høgmo 2000, Aure 2007). På Herøy snakkes det i dag latvisk, polsk, russisk, norsk, engelsk – og blandinger av disse. Marine Harvest er det største oppdrettsselskapet i Norge, og fabrikken på Herøy er et stort og moderne lakseslakteri.

«I lunsjen vil jeg bare hvile...» sier Elena² og forklarer at hun har valgt å sitte et stille sted. Hun kommer fra Polen, og har arbeidet på lakseslakteriet i et par år. Hun opplever arbeidet som slitsomt, og forteller at det noen ganger føles som om det «ødelegger sjela». Det å være integrert i arbeidsmarkedet blir i dagligtale ofte forstått som å ha en jobb og en inntekt. Både Elena og mannen har høyrere utdanning. Hun arbeider som ufaglært i produksjonslinja på lakseslakteriet, mens mannen nå jobber i

---

² Alle navn er anonymiserte.

et privat firma. Arbeidet i Marine Harvest var årsaken til at de kom til Norge. Elena forteller at arbeidet gir stabil inntekt og mulighet til «å leve et anstendig liv», men at hun ønsker seg noe annet. For å kunne få en mer relevant jobb, må hun imidlertid lære norsk. Jobben gir få muligheter til språkopplæring; arbeidet er prega av mye støy og liten anledning til å prate mens en jobber – arbeidet er repetitivt og fysisk slitsomt. For henne blir lunsjen i liten grad en arena for sosial kontakt; det handler om å ta seg inn.

I kantina sitter de som arbeider i produksjonen, «på gulvet», sammen, mens arbeidsformenn og mellomledere sitter ved andre bord. Ved noen bord sitter bare kvinner eller bare menn, andre er blandet på tvers av kjønn og nasjonalitet. De snakker latvisk, polsk og russisk som flere har lært på skolen, eller en blanding mellom norsk og engelsk. På spørsmål om hvorfor de ikke spiser sammen med de norske ansatte, forklarer Marija fra Litauen de hierarkiske strukturene på arbeidsplassen: «Hvis du har kontor, så er du en av sjefene. Jeg kjenner ingen av dem.» Bare nordmenn i bedriften har kontor, men noen av de norske ansatte i produksjonen spiser sammen med noen av de utenlandske. På første plan er produksjonshallene, hvor fisken slaktes og pakkes. Kontorene og administrative funksjoner ligger adskilt, i etasjene over. Det er sterke skiller mellom de som arbeider «på gulvet» og de som «har kontor». Ole, en nordmann i en ledende stilling i bedriften, forteller om sine forsøk på å bryte denne segregeringa. Som nyansatt ville han spise lunsj med filetarbeiderne. Men når han satte seg ved deres bord ble det helt stille: «Jeg følte at jeg spolerte pausen deres» sa han. Så nå spiser han med de andre i administrasjonen.

Skillelinjene som etableres og vedlikeholdes gjennom arbeidsdelingen på arbeidsstedet gjøres også aktuelle i andre sosiale situasjoner. Elena, Marija og Ole forteller at utenlandske og norske kolleger som ikke deler lunsjbord på jobb, heller ikke sitter sammen på den lokale kaféen. Det oppstår en rutinisert form for ikke-kontakt. Deltagelse i arbeidslivet medfører økonomisk integrering og gir de nytilflyttede muligheten til å forsørge sine familier. Arbeidsplassen bidrar derimot lite til sosial og kulturell integrering. Arbeidsfellesskapet styrker båndene mellom innvandrere, men i mindre grad mellom dem og andre herøyfjerdinger. Her er det få møter på tvers. Møter hindres av hierarkiske skillelinjer, fysisk adskillelse og materielle faktorer i bedriften, organiseringen av arbeidet og av språklige barrierer. Språkbarrieren opprettholdes igjen ved at det er lite rom for samtaler og kontakt. Det skaper skjøre og sårbare relasjoner, som virker inn på folks arbeid med å knytte seg til stedet. Fra lunsjbordet i fiskeindustrien skal vi bevege oss over til tiltak som går ut på å tilrettelegge for møter på andre arenaer.

4.2 Innflytterdag og tilflytterfest

Et tiltak for å skape integrering og inkludering i Herøy har vært å lage åpne arrangementer. I mai 2011 inviterte prosjektet «Integrering og inkludering av tilflyttere

i Herøy» lag og foreninger til planleggingsmøte for Innflytterdagen. I følge oppslag i Herøyfjerdningen var tema for møtet «hvordan man kan inkludere flere herøyfjerdninger og tilflyttere i aktiviteter, lag og foreninger». Hensikten med Innflytterdagen er «å vise våre nye sambygdinger hva som finnes i Herøy av fritidstilbud». Et premiss for dette er at lag og foreninger ønsker og trenger flere medlemmer. Dagen er både for innflyttere og de som allerede er innbyggere. Kommunen har lært av tidligere tilstelninger som internasjonale kvelder, der det synes som det har vært mest fokus på tilflytterne. I følge prosjektleder fokuserer de nå på alle innbyggerne og er «opptatt av det denne gangen snakkes om Herøy og de muligheter som finnes». Folk fra andre kommuner er invitert, og Nordland fylkeskommunes Bolyst-program – som prosjektet i Herøy er en del av – har sin første samling. Slik settes Herøys prosjekt inn i en sammenheng egnet til å skape stolthet lokalt. Prosjektleder mener det er fordi «vi er kommet så langt i dette arbeidet».

Programmet inneholder en guidet lysbildetur i Herøy med ordføreren, Herøy Musikkorps og kulturinnslag av både herøyfjerdninger og innflyttere. Voksenopplæringen serverer mat og noen innflyttere forteller om det å bo i Herøy. Utgangspunktet for arrangementet er at innflyttere mangler kunnskap om kommunen. Samtidig får lokale lag og foreninger en anledning til å rekruttere nye medlemmer. Hovedbudskapet er at det å bli en del av Herøy-samfunnet handler om å delta på eksisterende arenaer; om bare tilflytterne får mer kunnskap om Herøy og det som foregår, vil de bli del av det lokale sivilsamfunnet. Siden frivillighet antas å gi livskvalitet og trivsel, kan slike arenaer bidra til sosial og kulturell integrasjon (Ødegård m.fl. 2014). I august samme året hadde kommunen et nytt, lignende arrangement. Denne gangen inviterte kommunen og prosjektet til grillfest for å feire økningen i folketallet. «Prosjektplanen har et mål om å nå 1705 i 2014. Et mål vi nesten er i mål med allerede – tre år før tiden» sier prosjektlederen (Herøyfjerdningen 18.08.2011) og det feiret kommunen med å spandere grillfesten. Arrangementet engasjerte 10. klasse, bedrifter, lag og foreninger, og 300–400 deltakere møtte opp.

Intervju vi har gjort med innvandrere, tyder på at hensikten med slike arrangement ikke er like tydelig for dem. Aija og familien hennes som ganske nylig kom flyttende til Herøy fra Baltikum, var på festen. Aija forteller at hun opplevde dette som vanskelig: «Jeg vet ikke, jeg gjorde ingenting der. Det var bare å spise. Det var ikke noe spesielt. Jeg skjønnte ikke hva det var, alle bare spiste og så vi dro hjem for ingenting skjedde». Grillfesten skulle legge til rette for nye møter, men for Aija skjedde ikke det. En av årsakene var at Aija ikke skjønnte konseptet. En «fest» med mat, kan gi anledning til å utveksle småprat, men Aija følte seg utilpass og visste ikke hvorfor de skulle være der og hva de skulle gjøre. Hun hadde behov for å vite hva som ble forventet.

Innflytterdag og tilflytterfest bidrar til å skape stolthet og samhold i lokalsamfunnet, og økt bevissthet rundt betydninga av innvandring for å sikre bosettinga. På sitt beste bidrar arrangementene til å skape uforpliktende møter og øke kjennskapet til Herøy: til steder, mennesker og aktiviteter. Noen faktorer kan være med å forklare hvorfor dette likevel er vanskelig. Tilflytterne ble invitert til å delta på en arena der behovene var definert og dekkingen av dem tilrettelagt av etablerte innbyggere for tilflytterne. De etablerte innbyggerne skjønnte nok i større grad konseptet og hadde flere kjenninger å snakke med. Aijas fortelling viser at arrangementet ikke traff henne. De tok ikke utgangspunkt i og møtte ikke hennes behov. Dette ble et ikke-møte. Det bidro ikke til å gi henne nye bekjente eller knytte henne sterkere til lokalsamfunnet. Det lagde ikke bruer og forbindelser til andre innbyggere og steder i Herøy. Det å møte folk på flere ulike arenaer kan i følge Putnam (2000) bidra til å gjøre kjennskap dypere og knytte den samme: «bonding», lage nye forbindelser mellom folk: «bridging», knytte folk som kjenner hverandre tettere sammen, men kanskje også begrense som i å binde noen «binding».

4.3 På babyklubb

I stua til Hanne er 5 unge mødre samla, med smårollingene sine kravlende rundt. Det er babyklubb. De møtes hver tirsdag, på formiddagen. Her spiser de god mat sammen, og prater om løst og fast: om barn, graviditet, jobb, pendling, husbygging og andre ting som opptar dem i lokalsamfunnet. Den muntre praten blir stadig supplert med barnelatter og gråt, amming og bleieskift, uten at det ser ut til å avbryte samtalene. Kvinnene kjenner hverandre godt. De fleste er fra Herøy, og er tilbakeflyttere. En er tilflytter, og som de andre har hun en mann fra Herøy. Alle har etablert seg her. De har bygd eller kjøpt hus, og er tydelige på at det er her de skal bo.

Babyklubb er en etablert institusjon i Herøy; en har hatt slike klubber i over 20 år. Helsesøster inviterer mødre som har fått barn samme året til helsestasjonen, og oppfordrer dem til å fortsette å møtes på privat initiativ. De får bruke helsestasjonen, men de fleste klubbene gjør som disse kvinnene og treffes hjemme hos hverandre. Mange av gruppene består lenge. Mødre – og i noen tilfeller hele familiene – fortsetter og møtes til barna blir store. Det finnes også «seniorbabyklubber», (der barna er blitt store) bare for deres foreldre. Kvinnene vi møter sier at foruten familie er babyklubbene deres viktigste nettverk.

Helsesøsteren ser babyklubbene som en viktig integreringsarena. Stadig flere unge mødre er utlendinger, og mange av dem er førstegangsfødende: «Og da er det ganske skummelt å være i et fremmed land – når du ikke har nettverk, du ikke kan språket og ikke kjenner systemet.» Helsestasjonen er derfor opptatt av å bidra til at disse kan skaffe seg et nettverk, og «gi dem en plass å gå». Det å ha barn i samme alder gjør det gjerne lett å bli kjent. De prøver også å få de som kommer flyttende med barn med i en klubb. Noen ganger får de det til. Sammensetningen i klubbene varierer. I en klubb var

det 7 deltagere og 5 nasjonaliteter. Helsesøsteren mener det er lettere når de er flere fra samme land. Hun påpeker at dette ikke er noe helsestasjonen kan styre; det er frivillig og noe en ikke alltid får til å fungere. «Men når vi lykkes med dem, betyr det enormt mye.»

Da klubben vi møter starta, tok helsesøster initiativ til at de også skulle møte utenlandske kvinner. Kvinnene ble invitert til et treff på Møtestedet og forteller i gruppeintervjuet at det i tillegg til dem kom ei utenlandsk mor: «Men det ble bare veldig kleint, for hun kunne ikke norsk. Hun følte seg utilpass. Og det gjorde vi også.» Språket ble en stor utfordring, ingen følte det naturlig å skulle snakke engelsk. Mødrene i babyklubben syns også det ble for upersonlig og ukoselig å treffes i et møtelokale. Det ble derfor ikke flere felles møter med den utenlandske mora, og de valgte å ha klubb hvor de møtes hjemme hos hverandre etter tur. Tora, en av mødrene, forklarer: «Vi syns egentlig vi var mange nok. Det har noe med hvor mange du skal dra hjem til deg.» Ingen av dem har vært på Møtestedet etterpå.

I tillegg til babyklubb, møtes de en gang i uka på babysang. Dette er et åpent tilbud i regi av menigheten. Heller ikke her kommer det utenlandske mødre: «Vi er jo egentlig samme gjengen.» I en diskusjon om hvorfor det er blitt slik, sier Tora: «Det er nok ikke så lett å komme hit [til Herøy]. Selv ikke for oss som er herfra og kommer hjem etter mange år.» De viser til at det er mange etablerte nettverk, basert på familierelasjoner og institusjoner som babyklubbene. Hanne forteller at det for eksempel er vanlig til barnebursdager å invitere de en har vært i babyklubb med. Når de flyttet hit hadde de en sønn som hun ikke hadde vært i babyklubb med, og opplevde i starten at han ikke ble bedt i barneselskap. De mener likevel møtesteder for foreldre, og da særlig skole og barnehage, er viktige integreringsarenaer. Her møter en andre foreldre, hvor enn de kommer fra. De påpeker at steget fra å «være på nikk» til å «gå heim til folk» kan være langt. Tora sier det krever initiativ: «Man må selv vise at man har lyst å ha kontakt.»

For disse unge kvinnene, alle med familie som ganske nylig har flyttet tilbake til Herøy, har optimismen knytta til økt bosetting og aktivitet vært med på å avgjøre beslutninga om bostedsvalg. Familie og foreldrefellesskap som babyklubb og babysang er viktige møtesteder for dem, som knytter dem til stedet. Flere av nettverkene tilbakeflytterne og andre innbyggere forholder seg til ser ut til å være relativt lukkede nettverk. Kanskje er de mer preget av å forsterke eksisterende bånd og binde folk sammen enn å skape nye forbindelser som inkluderer nye innbyggere (jfr. Putnam 2000). Det er få arenaer hvor de norske familiene møter nye familier, og også de kjenner på begrensningen som kan ligge i tette nettverk. Helsestasjonen er en av flere institusjoner som forsøker å etablere åpne nettverk og arenaer som legger til rette for nye møter. De arbeider med å integrere nye innbyggere på områder som handler om bolig, helse, småbarn, skole og å skape sosiale arenaer. Til tross for dette ser vi at

det ikke alltid oppstår gode møter, og at det i enkelte tilfeller snarere oppstår ikke-møter. Dette handler dels om språk, dels om den hårfine balansen mellom de institusjonaliserte og samtidig uformelle men personlige fellesskapene deltagelse i babyklubbene krever.

4.4 Møtestedet

Møtestedet har siden oppstarten i 2012 hatt en viktig rolle i prosjekt «Integrering og inkludering av tilflyttere». En nedlagt barnehage er pusset opp og bygd om til et flerkulturelt møtested for frivillig virksomhet. Her er det møterom, stort kjøkken og flere ulike aktivitetsrom. I tillegg til dette fysiske Møtestedet, finnes Møtestedet også på Facebook, som et engelskspråklig informasjonsforum.

En spørreundersøkelse kommunen gjennomførte blant arbeidsmigranter i 2011, viste at et sted å møtes, gjerne i form av en kafé, var sterkt ønsket. Med bakgrunn i dette startet planleggingen av et møtested, som av kommunen beskrives som «en internasjonal kafé vil vi øke trivselen og dermed bolyst i første omgang for innvandrerne. Kaféen skal også være et aktivitetssted, et møtested mellom innvandrere og lokalbefolkningen» (Herøy kommune 2014). Denne todelte målsettingen, å være et møtested for arbeidsmigranter og samtidig være et møtested mellom migranter og fastboende Herøyfjerdinger, har vært utfordrende. I noen grad har lokalbefolkningen stilt spørsmål ved om det i det hele tatt er behov for et eget møtested, i og med at det alt finnes kafé i Herøy og at dette blir i konkurranse med de som prøver å drive kommersielt. I realiseringen av Møtestedet har den internasjonale kaféen blir tonet noe ned, mens arbeidet med å skape møter mellom arbeidsmigranter og fastboende har blitt mer vektlagt.

Daglig leder for Møtestedet er selv arbeidsmigrant og har erfaring fra frivillig arbeid. Hun ønsker å utvikle Møtestedet til nettopp et møtested for lokalbefolkning og arbeidsinnvandrere, men beskriver dette som vanskelig: «Lokalbefolkningen ser på Møtestedet som bare for innvandrere». Flere herøyfjerdinger vi har snakket med forteller at de aldri har vært på Møtestedet, og at de ser på dette som en møteplass for arbeidsinnvandrere. Flere norske ansatte ved Marine Harvest sier «Møtestedet mangler de norske», og mener dette skyldes «for lite informasjon og holdninger blant de norske». På Møtestedet jobbes det målrettet og systematisk med å skape nye arenaer der lokale og nyttilflyttede kan møtes. En rekke tiltak er prøvd ut på kveldstid, ut fra en erkjennelse av at nyankomne arbeidsmigranter «treffer ikke norske etter arbeidstid». Det er arrangert kurs i matlaging der norske og utenlandske tradisjoner møtes. Pilatestrening er et tiltak som er blitt populært blant damer med ulik bakgrunn, og når det er quiz-kvelder på Møtestedet, «da kommer lokalbefolkninga!», sier daglig leder.

Kafédialogen om hvordan en kan skape bolyst for alle i «det nye Herøy», som vi arrangerte i 2013, illustrerer noen av utfordringene Møtestedet opplever. Etter annonsering og direkte kontakt møtte 25 personer opp. Dette var i all hovedsak norske, organisasjonsaktive deltakere. Bare fire var utenlandske tilflyttere, i kontrast til andre aktiviteter på Møtestedet, som er dominert av arbeidsmigranter og andre innvandrere. Til kafédialogen var arbeidsmigrantene invitert til å delta som innbyggere på lik linje med andre Herøyfjerdinger for å diskutere fremtida. Daglig leder ved Møtestedet, som har lagt ned stor innsats for å rekruttere deltakere til møtet, uttrykker tydelig skuffelse: «Jeg hadde forventet flere utlendinger her».

Underveis i prosjektperioden har organiseringsform, ressurser og arbeidsoppgaver for Møtestedet variert fra å være en innvandrereforening stiftet for å stå bak huset som møtested, til å bli en frivilligsentral med daglig leder og et bredt spekter av arbeidsoppgaver. Møtestedet har fungert som en arena der nytilflyttede arbeidsinnvandrere får informasjon og velkomstpakke, kan delta på et supplerende norskkurs, og kan henvende seg med spørsmål om formelle sider ved norsk arbeids- og samfunnsliv. På Møtestedet får arbeidsmigranter språkopplæring, veiledning og rådgiving. Språkopplæring foregår delvis via Skype, delvis med egen lærer, og er lagt til tidspunkt som er tilpasset arbeidstidene ved Marine Harvest. For noen er det likevel praktisk utfordrende å delta på norskkurs. Jobben er fysisk krevende, og når en ikke har familie på stedet og begge jobber skift, er det vanskelig å finne barnevakt. Å ikke ha mulighet til å lære norsk språk, oppleves som vanskelig for noen. En kvinnelig ansatt i fiskeindustrien sier: «Det er pinlig å ha bodd her i 3,5 år, og bare kunne basic norsk». En annen arbeidsmigrant understreker dette: «Når språket er der, kan integrasjonen starte».

Møtestedet søker å dekke mange av innvandrernes behov for et sted å møte andre i samme situasjon, men også å skape møter mellom nye og etablerte Herøyfjerdinger. Den daglige aktiviteten involverer innvandrere, men ikke andre innbyggere. I kontrast til dette står dialogmøtet som først og fremst involverte nordmenn. Møtestedet forsøker å koble mellom arbeidsliv og øvrig sosialt liv. For arbeidsmigranter er selve arbeidet det som knytter dem til stedet. Deres virksomhet har et klart tyngdepunkt i arbeidet og fabrikken, og det er ut fra arbeidet at deres liv blir filtret inn i andres og i omgivelsene. Det gjør Møtestedet sitt arbeid med å skape nettopp nye møtesteder, utenfor arbeidssfæren, utfordrende.

5 FORHOLDET MELLOM SOSIAL OG ØKONOMISK INTEGRERING

De fleste nytilflyttede til Herøy fra andre land er arbeidsinnvandrere. Bortsett fra noen få, arbeider de som ufaglærte i produksjonen i fiskeindustrien. Historien fra lunsjen på Marine Harvest viser at arbeidsorganiseringa her bidrar til å opprettholde økonomisk og sosial segregering mellom nordmenn og utenlandske arbeidere. Den gjør også samhandling mellom norske og utenlandske arbeidere vanskelig. De arbeider uten mulighet for samtaler og avstanden mellom de «på gulvet» og de «på kontor» tas også med inn lunsjpausen i kantina.

I tillegg til historier om adskilte verdener på jobb, blir vi fortalt historier om ulike verdener også utenfor arbeidsplassen og arbeidstida. To av dem vi møter på fabrikken, Elena fra Polen og Ole som er norsk tilflytter, har svært forskjellige fortellinger om det å komme til Herøy og innlemmes i livet her. Ole opplevde å bli kontaktet før de flyttet og bli invitert med i lag og organisasjoner da han flyttet hit med sin familie. Han ble møtt som en potensiell ressurs i lokalsamfunnet og forteller om naboer som banket på første dagen for å ønske velkommen. Var det kommet nye lekekamerater i huset? Var det noen i familien som spilte et instrument, drev de med fotball? I dag er han og familien aktive i både korps og idrett. Elena og hennes familie brukte lengre tid på å få naborelasjoner. Hun forteller at det går litt bedre etter at de kjøpte hus; nå ser folk på dem som noen som har tenkt å bli, slik andre studier har vist (Høgmo 2000, Søholt m.fl 2012). Selv om Elena har bakgrunn fra musikkliv, har hun ikke blitt spurt om å bli med i det lokale musikklivet. Prosjektet søker gjennom en rekke tiltak å bøte på denne type forskjeller i velkomst. Som vi har forsøkt å illustrere, er det en utfordrende jobb.

Når vi som forskerteam forteller disse historiene til representanter for kommunen og lokale ildsjeler, møter vi et sterkt ønske om å ta tak i dette. Flere framhever at de vet for lite om dem som kommer. Prosjektet «Integrering og inkludering i Herøy» ønsket seg en kartlegging av arbeidsinnvandreneres ressurser: deres utdanning og kompetanse. Her møtte de utfordringer knyttet til utlevering og registreringer av personopplysninger. Å erstatte vennlig nyfikenhet og personlige spørsmål om familien og deres interesser med offentlige systemer er vanskelig. I tillegg blir det tydelig at ulike lokale aktører har ulike interesser; bemanningsbyrå og bedriften Marine Harvest ønsker ikke at gode arbeidere skal skifte beite. De bidrar heller ikke i utstrakt grad til å legge til rette for norskopplæring for sine arbeidere. I regi av integreringsprosjektet er mange tiltak satt i verk for å skape inkluderende møteplasser. Historiene fra babyklubb, arrangementer som innflytterdagen og Møtestedet viser at mange faktorer hindrer samspill på tvers av slike skillelinjer. At språk er en viktig barriere for at slike arenaer skal fungere som møteplasser, er velkjent i internasjonal migrasjonsforskning (Piore 1979). Andenæs (2010) diskuterer hvordan det å kunne norsk ser ut til å være en forutsetning for likestilling og medborgerskap, og for hvordan faktiske og forestilte forskjeller gjøres i praksis. At innvandrere ikke behersker norsk framstilles ofte som årsak til manglende integrering. Rogstad og Orupabo (2007) og Aure (2013) viser at

problemet er mer sammensatt: også innvandrerne som behersker norsk opplever problemer på arbeidsmarkedet. Norskopplæring er et sentralt integreringstiltak i Herøy. Arbeidsinnvandrere deltar på voksenopplæringen selv om kommunen ikke har plikt til å gi slike tiltak og Møtestedet bidrar med supplerende trening. Andenæs (2010) påpeker at vi må *gjøre* likestilling og *være* medborgere for hverandre og det handler om deltagelse i det sosiale livet på stedet.

De mange arbeidsinnvandrerne i Herøy er økonomisk integrerte, i den forstand at de har arbeid og kan forsørge seg og sine familier. Det betyr ikke nødvendigvis at de får velegnete jobber der de kan bruke sin kompetanse. Som Jentsch et al (2007) argumenterer for, kan mangelen på høy-kvalifisert arbeidskraft i rurale områder være en utfordring på sikt. I Herøy kan dette lede til nye former for midlertidighet. Mange sier som Elena: «Jeg blir så lenge jeg har jobb.» En usikker framtid og uklar tidshorisont gjør noe med hvor mye de som kommer til Herøy som arbeidsinnvandrere legger i å skulle etablere seg. Flere uttrykker risikoen dette medfører. Som helsesøster sier: «Det er jo veldig sårbart, for alt avhenger av laksefabrikken. Kortstokken kan rase veldig fort. Har de ikke arbeid så drar de.» Aija pekte på det samme: for hennes familie er det vanskelig å kjøpe hus. Det er dyrt og om det blir mindre jobb får de ikke pengene sine igjen. Et sterkt fokus på å få arbeidsinnvandrerne til å slå seg ned kan fungere som en «felle» for dem, slik Rye (2008) har vist for innvandrere i landbruket i distriktskommuner. Et hus som ikke kan selges vil da kunne binde dem til stedet.

6 AVSLUTNING: Å SKAPE STABILITET GJENNOM MOBILITET

Å få arbeidsinnvandrere til bosette seg i Herøy er en viktig strategi for å unngå befolkningsnedgang og sikre offentlige og private tjenester. Mange ser økt tilflytting av utenlandske arbeidere og deres familier som redninga for bygdesamfunnet: for opprettholdelse av arbeidsplasser, skole, barnehage og andre tilbud. Kommunen ser innvandring som en positiv ressurs, og formidler aktivt økt innvandring som positive nyheter. Gjennom prosjektet «Integrering og inkludering av tilflyttere i Herøy» har kommunen gjennomført en rekke tiltak for å innlemme de nye herøyfjeringene i lokalsamfunnet, blant annet gjennom å skape nye møteplasser. Målet er å få dem til å bli i Herøy. Vi har i denne rapporten forsøkt å gi et innblikk i noen av de komplekse prosessene dette innebærer, gjennom fortellinger om både møter og ikke-møter, integrering og segregering.

Vi ser at det er utfordrende å skulle skape stabilitet gjennom arbeidsmigranternes mobile praksiser – fordi det fordrer at de «fryser» sin mobilitet i Herøy. Arbeidsmigranternes historier viser at deres kreative stedsarbeid, deres arbeid med å skape seg gode liv her, ikke nødvendigvis gjør dem stedfaste. «Vi blir så lenge vi har jobb», sier mange av dem. Å skape sosial integrering gjennom å rekruttere til arbeid på segregerte arbeidsplasser er også utfordrende. Innvandrerne ser ikke ut til å delta på sosiale arenaer hvor segregeringen fra arbeidslivet overskrides. Det handler om manglende reelle muligheter til språklæring, manglende mobilitet og bredde i det lokale arbeidsmarkedet og at det er få møter mellom nye og etablerte innbyggere. Det gjør steder som Herøy sårbare, og svært avhengige av industribedriften som rekrutterer de fleste arbeidsinnvandrerne. En forutsetning for å skape stabilitet av mobilitet synes å være at de nye innbyggerne integreres i det bredere arbeidsmarkedet og på andre sosiale arenaer.

Følgeevalueringa har vist at prosjektet «Integrering og inkludering av tilflyttere i Herøy» langt på vei har nådd sine mål. De har lyktes i å få mange til å bosette seg. Her har rådgiving, hjelp til bosetting og omdømmearbeid vært viktig. Prosjektet bidrar også til integrering på mange områder ved at de har skapt nye møteplasser og arenaer, og bidrar til språkopplæring. Tydelig satsing på prosjektet med ansettelse av egen prosjektleder ser ut til å ha vært avgjørende. Samtidig har prosjektet hatt sterk og brei forankring i kommunens organisasjon. Prosjektet har søkt å møte mangfoldet av utfordringer tilflyttere står overfor gjennom en rekke ulike tiltak. Som vi har drøftet, møter dette arbeidet likevel mange utfordringer. Ikke alle forsøk på skape møtesteder resulterer i gode møter. Disse utfordringene har ført til mye læring og justering av prosjektets arbeidsmåter og tiltak, men fremhever også kompleksiteten i integreringsarbeidet.

Hva kan vi si om hvilke tiltak som fungerer under hvilke betingelser? Lærdommer fra dette prosjektet er blant annet at tiltakene må tilpasses arenaene de foregår på i enda

sterkere grad enn det som ofte er tilfelle. Det betyr at en må vurdere hvem som deltar på den aktuelle arena, hva de gjør, hvordan denne prosessen foregår i dag og hva en faktisk vil oppnå. Det krever igjen en tydeliggjøring og ofte spissing av formålet med tiltaket, som igjen gjør at forventninger og planer blir gjort mer eksplisitt. Babyklubben med *en* utenlands mor kan stå som et eksempel på når dette ikke fungerer, mens gruppa med et flertall av utenlandske mødre faktisk fungerte. Inngående kjennskap og lokal forankring er derfor viktig. Dette krever ikke at en i utgangspunktet har lokalkunnskap, men at den skaffes og tas i bruk. Et de-sentrert blick er nødvendig, det vil si evnet til å ta andres perspektiv i små og store saker: angi stedsangivelser på en slik måte at også de som ikke er kjent og kan de mest lokale navnene kan finne frem. Et annet sett betingelser er knyttet til kommunen og andre aktørers evne til læring og justering. Siden integreringsarbeid er krevende, vil utprøving og dermed fleksibilitet kreves for å kunne utvikle gode tiltak. Samtidig opplever enkelte aktører også at de får mer krevende oppgaver men begrenset med ressurser til å utføre dem. Det er også nødvendig å inkludere deltakere og målgruppe. Integreringsarbeid er en gjensidig prosess og krever deltakelse og at tiltak utvikles på de mange involverte aktørenes premisser, både nye og etablerte innbyggere.

Prosjektet i Herøy har hatt et bredt anlagt perspektiv på integrering i sitt arbeid. Vi har også forsøkt å ha en bred tilnærming i vår utforsking av lokalsamfunnet som integreringsarena. Vi har argumentert for at det å forstå kompleksiteten i lokalsamfunnet som integreringsarena krever forståelse for mangfoldet av livet som utfolder seg der. Ved å se på steder som sammenvevde møtesteder, som en «verden av verdener» som griper inn i hverandre, har vi vært opptatt av de behovene som finner sammen, og ikke finner sammen, i livet på stedet. I folks tilpasninger og stedsskapende arbeid forvaltes både sårbarhet og håp. Gjennom å gi et innblikk i noen av de prosessene som fører til ulike sammenvevinger og sammenkastinger i Herøy, har vi illustrert hvordan mobilitet bidrar til steders flyktighet gjennom nye og delvis skjøre forbindelser. Arbeidsmigranter kan bidra til å «redde» samfunn som Herøy ved å sørge for en positiv befolkningsutvikling og dermed sikre grunnlaget for nødvendige offentlige og private tjenester. De bidrar også til å endre dem. I mange tilfeller har arbeidsmigrantene få muligheter til å knytte seg til steder og bidra til det sosiale livet gjennom aktiviteter og samhandling med andre folk som bor der. Det kan være sårt for innvandrere, for etablerte innbyggere og gjøre lokalsamfunnet sårbart.

REFERANSER

A-magasinet 17.03.2012 «Det nye bygdefolket»

Andenæs, E. (2010) «Nok norsk» til å være «norsk nok»? Språk, arbeidsliv, likestilling. I Berg, A.J., Flemen, A.B. & Gullikstad, B. (red.): *Likestilte norskheter. Om kjønn og etnisitet*. Oslo: Fagbokforlaget, 119–224.

Aure, M (2007) «Migrasjonsprosesser og rekrutteringskanaler: Å bli arbeidsmigrant» i Sosiologi i Dag 3-4/2007 p. 9–29.

Aure, M. (2013). «Highly Skilled Dependent Migrants Entering the Labour Market: Gender and Place in Skill Transfer.» *Geoforum* **45**: 275–284.

Berg, A. J., Flemmen, A.B. & Gullikstad, B. (2010): Innledning: Interseksjonalitet, flertydighet og metodologiske utfordringer. I Berg, A.J., Flemen, A.B. & Gullikstad, B (red.): *Likestilte norskheter. Om kjønn og etnisitet*. Oslo: Fagbokforlaget, s. 11–38.

Berg, N., Dale, B., Førde, A. & Kramvig, B. (2013): Introduksjon: Metodologiske utfordringer i stedsanalyser. I Førde, A., Kramvig, B., Berg, N.G. og Dale, B. (red.): *Å finne sted. metodologiske perspektiver i stedsanalyser*. Trondheim: Akademika, s. 9–22.

Fossland, T. og Aure, M. (2011) «Når høyere utdanning ikke er nok. Integrasjon av høyt utdannede innvandrere i arbeidsmarkedet», *Sosiologisk Tidsskrift*, (19), 131–152

Gerrard, S. (1975). *Arbeidsliv og lokalsamfunn*. Magistergradsavhandling. Institutt for Samfunnsvitenskap. Tromsø: Universitetet i Tromsø.

Greve, A. (2015): Sårbarhet og glede. Et lite bidrag til stedets filosofi. I Stien H. H. (red): *Vit at jeg elsker deg. Om kunst og sted*. Stamsund: Orkana forlag.

Herøy kommune (2014) Saksfremlegg 14/468 <http://www.heroy-no.kommune.no/cpclass/run/cpesa62/file.php/def/14004309d14004309o32b69c/videreforing-av-frivilligsentral.pdf>

Høgmo, A. (2000). «Møtet mellom tamiler og et nordnorsk bygdesamfunn. Integrasjonsprosesser og integrasjonsarbeid». *Norsk Tidsskrift for Migrasjonsforskning* 1, 47–61.

Gullestad, M. (2002): *Det norske sett med nye øyne. Kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt*. Oslo: Universitetsforlaget.

Gullestad, M. (2006): *Plausible Prejudice*. Oslo: Universitetsforlaget.

Jentsch, B., De Lima, P. and MacDonald, B 2007 Migrant Workers in Rural Scotland: «Going to the Middle of Nowhere.» *International Journal on Multicultural Societies (IJMS)* 9(1), 35–53

Law, J. (2004): *After method. Mess in social science research*. New York: Routledge.
Massey, D. (2005): *For space*. London: Sage.

Meløe, J. (2011): Steder. I Jentoft, S., Nergård, J.I. & Røvik, K.A. (red.) *Hvor går Nord-Norge? Tidsbilder fra en landsdel i forandring*. Stamsund: Orkana Akademisk.

Piore, M.J. (1979). *Birds of Passage: Migrant Labor and Industrial Societies*. Cambridge: Cambridge University Press.

Putnam, R.D (2000) *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.

Rogstad, J. og Orupabo, J., 2007 «Vennligst vent, du rykker stadig fram til start» i *Søkelys på arbeidslivet* 24 (1), 33–42.

Rogstad, J., 2001. *Sist blant likemenn?: synlige minoriteter på arbeidsmarkedet*. Institutt for samfunnsforskning, Oslo.

Rye, J. F. (2008) Sosial dumping eller sosial jumping? Utenlandsk arbeidskraft i norsk landbruk. In Almås, R., Haugen, M.S., Rye, J.F. and Villa, M. eds, *Den nye bygda*. Trondheim: Tapir Academic Publisher.

Søholt, S., Aasland, A., Onsager, K. & Vestby, G.M. (2012). «Derfor blir vi her» – *innvandrere i Distrikts-Norge*. Nibr-rapport nr. 5. Oslo: Nibr.

Ødegård, G., Ravneberg, B., Loga, J. og Sten-Johnsen, R. (2014) *Fellesskap og forskjellighet. Integrasjon og nettverksbygging i flerkulturelle lokalsamfunn*. Abstrakt forlag.

VEDLEGG: FORMIDLING OG AKTIVITET 2014

Dette siste året har vært brukt til å analysere materialet, skrive utkast til formidling fra prosjektet, følge med i medieomtale av prosjektet og analysere dette. Følgende skriftlige arbeider har blitt produsert i prosjektet:

- Utkast til en engelskspråklig artikkel for publikasjon i vitenskapelig tidsskrift.
- «Lokalsamfunnet som integreringsarena»: kapittel til boka «Lokalsamfunnet i dag» fra Bygdeforskning.
- Kronikker til lokale aviser.

Presentasjoner og undervisning

Aure, Marit; Førde, Anniken; Magnussen, Tone. Work migrants as the rural rescue? Mobile practices, fluidity and consolidation. International workshop on rural change – mobilities and flexibilities 2014-03-19–2014-03-21. Presentasjon og diskusjon

Aure, Marit. Arbeidsmarkedet langs kysten. Innlegg på Årsmøte NFKK (Nettverk for kyst- og fjordkommuner) 2014 Tromsø, Kysten er drivkraften; 2014-03-27–2014-03-28, NORUT

Aure, Marit; Førde, Anniken; Magnussen, Tone. Abstract til presentasjon The rural rescue; Work migrants in place, Abstract for the *Mobilities and Place: Interconnections in Migration*' session, *The Nordic Meeting in Geography, Tallinn/Tartu 15.19. June 2015*

Førde, Anniken har brukt analyser fra forskningsprosjektet i undervisning i Samfunnsplanlegging og kulturforståelse, både på bachelor- og master-nivå.

Rapportering fra aktivitet og publikasjoner fra tidligere år finnes i årsrapporter for 2012 og 2013.